4. Zinchenko, O.A. (2011). *Osnovy upravlinnya yakistyu prybutku pidpryyemstva* [Fundamentals of Quality Management company profits]. Kryvyy Rih, p. 291 (in Ukr.).

5. Sharmans'ka, S.O. (2010). *Profit and features of its formation and use of transitive economy.* PhD dissertation 08.00.01. Kyiv National University, Kyiv (in Ukr.).

6. Stoyko, O.Ya., Dema, D.I. (2013). *Finansy* [Finance]. Alerta, Kyiv, p. 432 (in Ukr.).

7. State Statistics Service of Ukraine (2015). Available: www.ukrstat.gov.ua. (Accessed 7th Apr 2016) (in Ukr.).

8. Bandurka, O.M., Korobov, M.Ya., Orlov, P.Y., Petrova, K.Ya. (2003). *Fynansovaya deyatel'nost' predpryyatyya* [Financial activity of the enterprise]. Lybid', Kyiv, p. 384 (in Russ.).

УДК 658.15

А.Л. Романчук, к.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИТРАТНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ЦІЛІСНИХ МАЙНОВИХ КОМПЛЕКСІВ

Анотація

У статті розглянуто зміст та методичні особливості витратного (майнового) підходу в системі оцінки цілісних майнових комплексів. Автором досліджено та критично оцінив думки провідних науковців стосовно ідеології витратного підходу. Для більш повного розкриття технології та практичного застосування досліджуваного оціночного підходу в статті систематизовано його існуючі переваги та недоліки. На базі нормативного забезпечення оціночної діяльності в Україні визначено методи, що формують витратний (майновий) підхід, особливості й умови їх застосування на практиці. Автором висвітлено технічний інструментарій, який варто та доцільно застосовувати, під час визначення ринкової вартості за методами прямого відтворення та заміщення, враховуючи можливі варіанти знецінення майна підприємства. Особлива увага приділена розкриттю існуючих проблемних аспектів, що пов'язані із впровадженням в практику витратного підходу для оцінювання вартості цілісних майнових комплексів. За результатами проведених досліджень окреслено напрямки поглиблення подальших досліджень щодо правильного вибору критеріїв та методів оцінки цілісних майнових комплексів.

Ключові слова: цілісні майнові комплекси, майно, методи оцінки, оціночна діяльність, витратний підхід, доходний підхід, порівняльний (ринковий) підхід, вартість заміщення вартість відтворення.

А.Л. Романчук, к.э.н.,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы

МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЗАТРАТНОГО ПОДХОДА В СИСТЕМЕ ОЦЕНКИ ЦЕЛОСТНЫХ ИМУЩЕСТВЕННЫХ КОМПЛЕКСОВ

Аннотация

В статье рассмотрено содержание и методические особенности затратного (имущественного) подхода в системе оценки целостных имущественных комплексов. Автор исследовал и

критически оценил мнения ведущих ученых относительно идеологии затратного подхода. Для более полного раскрытия технологии и практического применения исследуемого оценочного подхода в статье систематизированы его существующие преимущества и недостатки. На базе нормативного обеспечения оценочной деятельности в Украине определены методы, формирующие затратный (имущественный) подход, особенности и условия их применения на практике. Автором освещены технический инструментарий, который стоит и целесообразно применять, во время определения рыночной стоимости методами прямого восстановления и замещения, учитывая возможные варианты обесценивания имущества предприятия. Особое внимание уделено раскрытию существующих проблемных аспектов, связанных с внедрением в практику затратного подхода для оценки стоимости целостных имущественных комплексов. По результатам проведенных исследований определены направления углубления дальнейших исследований относительно правильного выбора критериев и методов оценки целостных имущественных комплексов.

Ключевые слова: целостные имущественные комплексы, имущество, методы оценки, оценочная деятельность, затратный подход, доходный подход, сравнительный (рыночный) подход, стоимость замещения стоимость восстановления.

Постановка проблеми. Об’єктивна оцінка вартості як діючих, так і ліквідованих підприємств, що досить часто ототожнюються з цілісними майновими комплексами (ЦМК), необхідна для здійснення ряду цивільно-правових актів: купівлі-продажу, оренди, застави, переоцінки основних засобів, злиття підприємств, визначення ціни розміщення емітованих акцій, страхування, інвестування у власність, виконання судового вироку. Така широта обставин, за яких оцінка вартості є обов’язкова, тільки підтверджує зростаючу її роль та значення в ринкових умовах господарювання. Поруч із цим до результатів оцінки висуваються суворі вимоги, дотриманням яких сьогодні є беззаперечним. Насамперед це об’єктивна, достовірна вартість майна (майнових прав) та відносна зручність і простота методичного інструментарію оцінки.

Кожен із загальновідомих методичних підходів (витратний, дохідний, порівняльний) в системі оцінки вартості підприємства має свої технічні параметри, умови застосування, переваги та недоліки. Тому, як рекомендують більшість оцінювачів, варто на практиці використовувати одночасно декілька методів та прийомів оцінки. Окрім того, кожен метод має свою мету, розраховує різні види вартості, опираючись на неоднакові інформаційні бази даних, відповідно до конкретних потреб та обставин оцінювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки майна підприємства, бізнесу, майнових прав завжди були та є актуальними, про що свідчать значні дискусії в наукових колах. Так, у зарубіжній науковій літературі значну увагу методичному підґрунтю оцінки майна підприємства приділили А. Дамодаран, С. В. Валдайцев, Ф. Модільяні, Дж. Муррин, Дж. Стюарт, К. Уолт, Дж. Фридман, Г. С. Харрисон, Дж. Хікс, Дж. ван Хорн, У. Шарп та ін. Серед українських учених в даному напрямку працювали

Ю. Дерев'яненко, Л. В. Єфремова, Н. М. Алєйнікова, О. М. Калініна, В. Р. Кучеренко, Т. В. Момот, О. В. Морохова, Н. С. Сергійчик, Н. В. Яшкіна та ін. Незважаючи на досягнення зарубіжних і вітчизняних науковців, актуальними залишаються подальші дослідження в розкритті сутності та практичних особливостей застосування кожного підходу оцінки, в тому числі й витратного (майнового).

Мета статті полягає в аналізі змісту та методичного інструментарію витратного (майнового) підходу оцінки цілісних майнових комплексів та окресленні існуючих переваг і недоліків його практичного використання для більш повної адаптації до сучасних реалій.

Виклад основного матеріалу. Оцінка – це процедура, яка завжди викликала масу супроводжуючих питань та містила чималу кількість «підводних каменів». Оцінюючи підприємство як майновий комплекс, перш за все необхідно брати до уваги «сценарій» його розвитку, тобто на який варіант рішення стосовно подальшої долі розрахована така оцінка. При цьому кожне підприємство може бути розглянуте або як діюче, або як таке, що припиняє діяльність (ліквідується). Опираючись на таке припущення, С. В. Валдайцев стверджує, що для діючих підприємств більш доречними є доходний та порівнювальний (ринковий) оціночні підходи [1, с. 22-23]. Що стосується оцінки ліквідаційної вартості, то в такому разі найоптимальнішим є витратний (майновий) підхід. Таке твердження суттєво обмежує та зменшує практичну цінність витратного підходу.

Згідно з положеннями Національного стандарту оцінки № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», витратний підхід – це сукупність методів оцінки, що базуються на визначенні необхідних витрат на відтворення або заміщення об'єкта оцінки з урахуванням величини його зносу [8]. Таке визначення передбачає, що вартість майнового об'єкта – це алгебраїчна сума всіх понесених на його створення (заміщення, відтворення) за вирахуванням зносу. Проте серед науковців досить часто розглядається дещо інше розуміння методики витратного підходу, а саме: вартість цілісного майнового комплексу, обчислена за допомогою витратного підходу, – це ринкова вартість всіх активів, які відображені в балансі за вирахуванням існуючих зобов'язань. Певною мірою ці два ракурси розуміння сутності витратного підходу «перегукуються», однак вважати їх ідентичними не можна. Навіть, якщо розуміти ринкову вартість всіх активів підприємства як накопичення витрат на їх створення, залишаються неузгодженими два нюанси: знос та зобов'язання. В одному випадку ми віднімаємо знос і не враховуємо зобов'язання, а в іншому – навпаки. Для підтвердження даної гіпотези розглянемо думки провідних науковців, що здійснювали дослідження за даною тематикою (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст витратного підходу в наукових колах

Автор	Зміст («ідеологія») витратного методу	Коментарі
Валдайцев С.В. [1, с. 23]	Ідеологія витратного методу полягає в тому, що оцінюване підприємство коштує стільки, скільки вартує його майно за вирахування заборгованостей	Науковець є прихильником, що вартість майна є вартістю активів за виключенням зобов'язань
Дерев'янко Ю. М., Лукаш О. А. [2, с. 94]	Розглядає вартість об'єкта оцінки на сьогоднішній день з позиції витрат на його створення у минулому. При цьому вартість визначається шляхом переоцінки ресурсів, що були витрачені на створення даного бізнесу, тобто оцінюється з позиції вже понесених втрат.	Науковці не враховують рівень зношуваності об'єкта, що оцінюється, а опираються виключно на витрати для його створення
Кучеренко В. Р., Квач Я. П., Сментина Н. В. [5, с. 55]	В основу підходу покладено тезу: «жоден потенційний покупець (або інвестор) не заплатить за об'єкт, що оцінюється, більше, ніж можуть скласти витрати (у поточних цінах) на створення об'єкта, який буде його точною копією або функціональним аналогом, мати ту ж саму корисність».	Науковці відтворюють зміст підходу через розуміння принципів корисності та заміщення, що є базовими для його застосування
Момот Т.В. [6, с. 24]	Передбачає визначення поточної вартості витрат на відновлення об'єкту оцінки з подальшим коректуванням їх на суму зносу (обезцінювання)	Базується на законодавчому обґрунтуванні витратного підходу, де вартість корегується не на зобов'язання, а на суму зносу
Морохова В.О. [7, с. 215]	Полягає в ресурсній оцінці всього цілісного майнового і соціально-організаційного комплексу підприємства на основі обліку всіх витрат, які необхідні для його заміщення на конкретну дату	Автор залишає поза увагою інше призначення підходу – визначення вартості відтворення
Яшкіна Н.В. [10, с. 152]	Головна ознака витратного підходу – це його елементна оцінка, тобто оцінювані нематеріальні активи розчленовуються на складові, робиться оцінка кожної частини, а потім вартість усіх нематеріальних активів одержують підсумовуванням вартостей його частин.	Автор залишає поза увагою методологічну основу оцінки. Як саме визначається вартість кожного компоненту всіх активів. Тобто, не вказано яким чином формується вартість

Згідно із діючими національними стандартами, витратний підхід має базові принципи та методи оцінки, що дозволяє систематизувати та представити його сутність на рис. 1.

Слід зазначити, що більшість науковців виділяють дещо інші методи, а саме: метод вартості чистих активів, метод ліквідаційної вартості [1, с. 96; 10, с. 153]. Якщо опиратись на законодавчо обґрунтоване визначення витратного підходу в оцінці цілісних майнових комплексів, то його методику застосування можна схематично узагальнити (рис. 2). Однак дану схему порядку визначення вартості підприємства (ЦМК) за витратним підходом варто доповнити коригуванням на розмір його зобов'язань.

Рис. 1. Зміст витратного (майнового) підходу відповідно до чинного законодавства

Витратний підхід, як свідчить його концептуальна основа, носить бухгалтерський характер, що робить всі розрахунки та вихідні дані об'єктивними, точними та документально підтвердженими (балансовими).

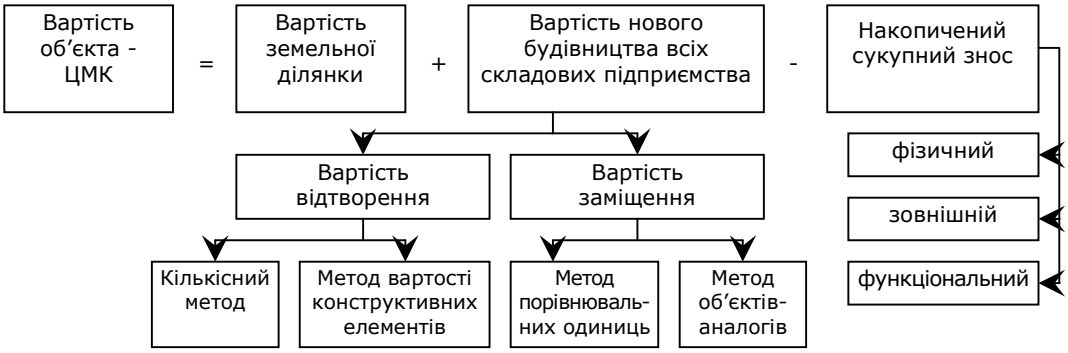

Рис. 2. Схема оцінки нерухомої частини ЦМК за витратним підходом

Безумовно, витратний підхід має свої умови застосування, за яких він є коректним та найбільш зручним і оптимальним. Так, Р. В. Кучеренко стверджує, що даний оціночний підхід є доречним для оцінки майнової бази підприємства на малоактивних ринках. Оскільки унікальні об'єкти продаються рідко або зовсім не продаються, то у такому випадку єдиний можливий спосіб визначення їх вартості ґрунтується на основі витрат [5, с. 85].

Іншою специфічною сферою застосування витратного підходу є оцінка суспільно-державних об'єктів нерухомості (наприклад, лікарень, шкіл, музеїв, бібліотек тощо) та спеціальних об'єктів, оскільки таке майно не призначене приносити доход, а, крім того, важко знайти достатньо даних про продаж аналогів [2, с. 94].

Н. В. Яшкіна стверджує, що успішно застосовують витратний підхід при техніко-економічному обґрунтуванні нового будівництва, під час оцінки недобудованих об'єктів та тих, що реконструюються. Застосування підходу дозволяє обґрунтувати доцільність конкретного будівництва чи реконструкції [10, с. 153].

С. В. Валдайцев є прихильником того, що даний метод – це природний підхід для оцінки підприємства, яке буде закриватися з розпродажем його майна за ринковою вартістю і з погашенням боргів фірми незалежно від строків їх сплати [1, с. 23]. Проте науковець все ж таки подає винятки, коли витратний підхід може бути адекватним в оцінці діючого підприємства, а саме: 1) оцінюване підприємство належить до категорії фінансових компаній з переважною часткою фінансових активів, ринкова вартість яких визначається за даними фондового ринку або спеціально оцінюється, виходячи з очікуваних доходів; 2) підприємство має високу частку нематеріальних активів, які є цінними лише тоді, коли вони використовуються, тобто коли підприємство функціонує [1, с. 23].

Варто зазначити, що важливою сферою застосування підходу виступає ринок страхових послуг та система диференційованого оподаткування нерухомості. І відповідно, недоцільно застосовувати витратний підхід для визначення ринкової вартості тих об'єктів, ринок купівлі-продажу яких достатньо розвинутий або ж для прибуткових об'єктів, використання (володіння) яких принесе у майбутньому доходи.

Серед науковців є як прихильники витратного підходу, так і ті, що зосереджують свою увагу виключно на його недоліках у практичному застосуванні (табл. 2).

Узагальнимо та розставимо всі крапки над «і» в даному дискусійному питанні стосовно практичного використання витратного підходу для оцінки підприємства (цілісних майнових комплексів). Якщо розглядати підприємства, як діючий бізнес, то в такому випадку це не просто набір майна. Бізнес – це є і система відносин, що формуються навколо майна, а також – це здатність набору майна приносити додану вартість. А якщо так, то і оцінка підприємства не зводиться виключно до визначення вартості майнового комплексу. Є ще щось, що і створює додану вартість, як правило, це нематеріальні активи. І саме вони збільшують вартість підприємства, порівняно з вартістю майнового комплексу. Саме вони, ці нематеріальні активи, є інструментом

«виокремлення» доданої вартості з майна. І вони сприяють збільшенню вартості «матеріальної складової» шляхом капіталізації прибутку.

Таблиця 2

Переваги та недоліки у застосуванні витратного (майнового) підходу

Автор	Переваги	Недоліки
1	2	3
Дерев'янко Ю. М., Лукаш О. А. [2, с. 94-95]	Можливість оцінити балансову вартість юридичної особи незалежно від прибутковості її діяльності. Це обумовлено наявністю, як правило, достовірної інформації для розрахунків, а також використанням традиційних для вітчизняної економіки витратних методів до оцінки вартості бізнесу.	Проте, коли діяльність компанії починає «набирати обертів», вважається некоректним використовувати методи оцінки, що базуються на ретроспективних даних і не враховують перспективи розвитку – майбутній прибуток
Єфремова Л. В., Алєйнікова Н. М. [3, с. 285-286]	- проводиться аналіз варіантів найефективнішого використання активів підприємства; - проводиться техніко-економічний аналіз можливостей підприємства та різного роду поліпшення діяльності; - проводиться збалансування величини ринкової вартості підприємства з його можливостями за кожним із структурних елементів; - проводиться оцінка об'єктів; - оцінюється потенціал за умов нерозвинутих ринків капіталу та інших видів ринку.	Використання застарілої інформації про діяльність підприємства, яка потребує приведення її до одного часового періоду; невраховування перспективи розвитку підприємства та ринкового середовища.
Кучеренко В. Р., Квач Я. П., Сментина Н. В. [5, с. 86-88]	Основною перевагою використання методів у рамках майнового підходу є те, що вони базуються на реально існуючих активах та витратах.	Підхід є «статичним», оскільки не враховує перспектив розвитку підприємства, його майбутню прибутковість
Момот Т. В. [6, с. 66]	- базується на реально існуючих активах; - простий у використанні; - поточна ринкова оцінка вартості витрат на відновлення підприємства	- результат залежить від наявності достовірної фінансової звітності; не відображає потенціальні прибутки активів; - результати оцінки швидко стають недійсними при високих темпах інфляції
Морохова В. О. [7, с. 215-217]	Автор звертає увагу виключно на недоліки методу оцінки	Є обмеженість цілей оцінки потенціалу підприємства через неможливість врахування дії синергетичного ефекту
Новикова О. С., Канюка Н. М. [9, с.232-233]	Автори не виділяють переваг. Акцентують увагу на недоліках та недоцільності практичного застосування витратного підходу в оцінці майна підприємства	Відсутній реальний облік деяких видів нематеріальних активів ускладнює ідентифікацію та оцінку невідчутних активів. Так само проявляє себе й відсутність комерційного обороту нематеріальних активів

Продовження табл 2

1	2	3
Яшкіна Н. В. [10, с. 153-154]	- ґрунтується на реально існуючих активах; - єдино можливий для деяких видів підприємств; - дозволяє відобразити фактичні здійснені витрати підприємства.	- не враховує деяких нематеріальних активів; - не враховує майбутніх очікувань; - не враховує ефективність використання активів; - оцінка, що отримана за допомогою такого методу, рідко відповідає дійсній вартості активів в умовах ринку.

Між ринковою та балансовою вартістю є значна різниця. Причиною такого відхилення є поступове зростання вартості нематеріальних активів, таких як: інтелектуальний капітал, інновації, репутація, а, що найважливіше, здатність компанії приносити дохід, в загальній вартості компанії. Не дивно, що інвестори ще до кризи почали відмовлятись від такого джерела інформації про стан компанії, як бухгалтерська звітність. Проте не варто забувати, що ця різниця стала й однією з причин обвалу фондового ринку в період кризи.

З іншого боку, витратний (майновий) підхід – це кращий спосіб оцінити компанію на випадок її ліквідації, адже матеріальні активи – основні засоби, інвестиції та фінансові активи – можуть виступати активами для покриття зобов'язань і виплат акціонерам, а більшість нематеріальних активів втрачають свою цінність, оскільки непридатні для іншої організації. Частина нематеріальних активів, наприклад торгова марка, фірмове найменування, фірмовий стиль та інше можуть бути проданими іншим організаціям та підприємствам. Проте ліквідність таких активів невелика. А частину активів продати майже неможливо.

Таким чином, якщо керівник чи власник бізнесу не турбується про оцінку нематеріальних активів, то це сприяє зниженню реальної вартості діючого бізнесу, зводячи її тільки до вартості матеріальних активів. Саме з огляду на такі факти варто обирати та використовувати методи оцінки, в тому числі і витратного (майнового).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Витратний підхід в оцінці майна підприємства (цілісних майнових комплексів) є одним з найпростіших, на перший погляд, серед загальновизнаних методичних підходів. Однак саме його простота приховує чимало не визначених моментів, а саме: методи, що включає в себе цей підхід; законодавчо не передбачено врахування при обчисленні вартості підприємства його зобов'язань тощо. Окрім того, більшість науковців, акцентуючи увагу виключно на недоліках витратного підходу, одразу відкидають можливість його застосування на практиці і не розглядають особливості його методики. Однак, як показує практика, досить часто саме витратний (майновий) підхід

є єдино можливим під час оцінювання підприємства. Саме через це обґрунтування послідовності застосування методичного інструментарію витратного підходу в системі оцінки цілісних майнових комплексів потребує подальших поглиблених досліджень.

Список використаних джерел:

1. Валдайцев С. В. Оценка бизнеса : учеб. / С. В. Валдайцев. – М. : ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2008. – 576 с.

2. Дерев'янко Ю. М. Вдосконалення підходів до оцінювання вартості компанії / Ю. М. Дерев'янко, О. А. Лукаш // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 4. – С. 93-98.

3. Єфремова Л. В. Особливості використання методичних підходів з оцінки при визначенні ринкової вартості підприємства / Л. В. Єфремова, Н. М. Алєйнікова // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 6. – С. 284-288.

4. Калініна О. М. Оцінка вартості підприємства в сучасних умовах / О. М. Калініна, Е. А. Божко // Економіка та управління підприємствами машинобудівельної галузі : проблеми теорії та практики. – 2010. – № 2. – С. 43-50.

5. Кучеренко В. Р. Оцінка бізнесу та нерухомості: навч. посіб. / В. Р. Кучеренко, Я. П. Квач. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 200 с.

6. Момот Т. В. Оцінка вартості бізнесу: сучасні технології / Т. В. Момот. – Х. : Фактор, 2007. – 224 с.

7. Морохова В. О. Вибір методу оцінки потенціалу підприємства / В. О. Морохова, Н. С. Сергійчук // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Луцьк, 2014. – Випуск 11 (42).– С. 213-223.

8. Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-п.

9. Новикова О. С. Методологічні особливості оцінки вартості підприємств за сучасного стану ринкового середовища / О. С. Новікова, Н. М. Канюка // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 5, Т. 2. – С. 231-233

10.Яшкіна Н. В. Оцінка бізнесу : навч. посіб. / Н. В. Яшкіна. – К. : Алеута, 2010. – 440 с.

Alla Romanchuk, Candidate of Economic Sciences,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNTEU, Chernivtsi

METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE COST APPROACH IN THE EVALUATION SYSTEM OF INTEGRAL PROPERTY COMPLEXES

Abstract

Content and methodological features of cost (economic) approach in the evaluation system of integral property complexes are considered. The author investigated and critically assessed the views of leading scholars on the ideology of the cost approach. For a more complete disclosure of the technology and practical application of evaluation system the paper systematize its existing advantages and disadvantages. On the basis of regulatory framework for valuation activity in Ukraine, methods forming cost (economic) approach, peculiarities and conditions of their application in practice are identified. The author highlights technical tools, which is expedient to apply, when determining the market value by the methods of direct playback and substitution, taking into consideration possible options of depreciation of the property of a company. Special attention is paid to the disclosure of current problem aspects related to the implementation of cost approach for the evaluation of integral property complexes. The results of the research determined the directions of further deepening research regarding the correct criteria and methods of assessment of integral property complexes.

Keywords: integral property complexes, property, methods of evaluation, evaluation activity, cost approach, income approach, comparative (market) approach, replacement cost, reproduction cost.

References:

1. Valdajcev, S. V. (2008). *Ocenka biznesa* [Business valuation]. TK Velbi, Moskva, 576 p. (in Russ.).

2. Derev'janko, Ju.M., Lukash, O.A. (2013). The improvement of approaches to assessing the value of the company. *Mekhanizm rehuliuvannia ekonomiky [The mechanism of economic regulation],* vol. 4, pp. 93-98 (in Ukr.).

3. Yefremova, L.V., Aliejnikova, N.M. (2013). Features of the use of methodical approaches of assessment when determining market cost of a company. *BIZNESINFORM [BESNIER],* vol. 6, pp. 284-288 (in Ukr.).

4. Kalinina, O.M., Bozhko, E.A. (2010). *Valuation of the enterprise in modern conditions. Ekonomika ta upravlinnia pidpryiemstvamy mashynobudivel'noi haluzi : problemy teorii ta praktyky* [Economics and business management engineering industry : problems of theory and practice], vol. 2, pp. 43-50 (in Ukr.).

5. Kucherenko, V.R., Kvach, Ya.P. (2009). *Otsinka biznesu ta nerukhomosti* [Business valuation and real estate]. Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, 200 p. (in Ukr.).

6. Momot, T.V. (2007). *Otsinka vartosti biznesu: suchasni tekhnolohii* [Evaluation of business value: modern technology]. Faktor, Kharkiv, 224 p. (in Ukr.).

7. Morokhova, V.O., Serhijchuk, N.S. (2014). The choice of method of assessment of company potential. *Zbirnyk naukovykh prats' Luts'kogo natsional'nogo tekhnichnogo universytetu [Collection of scientific works of Lutsk national technical University],* vol.11, pp. 213-223 (in Ukr.).

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2003). *National standard № 1 "General bases of valuation of property and property rights",* Resolution of 10.09. № 1440. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-п. (in Ukr.).

9. Novikova, O.S., Kaniuka, N.M. (2014). Methodological features of estimation of cost of the enterprises in the present state of the market environment. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu [Bulletin of the Khmelnytsky national University],* vol. 5, pp. 231-233 (in Ukr.).

10.Yashkina, N.V. (2010). *Otsinka biznesu* [Business valuation]. Aleuta, Kyiv, 440 p. (in Ukr.).

УДК 659.126

В.В. Смілянець,
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ БРЕНДІВ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ НА ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація

Досліджуються сучасні тенденції формування брендів підприємств роздрібної торгівлі на вітчизняному продовольчому ринку. Сьогодні у зв'язку з фінансовою та політичною кризою в країні розвиток роздрібної торгівлі на продовольчому ринку практично зупинився. Все це змушує продуктових роздрібних операторів знаходити альтернативні способи збільшення прибутку, а також нові методи формування та управління брендами торговельних мереж. У зв'язку з цим аналізуються ефективні методи та інструменти формування брендів роздрібних торговельних